

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ M. J.**, bývajúcej v M.M., **2/ M. S.**, bývajúceho vo V., **3/ Z. M.**, bývajúcej v Ž., **4/ M. J.**, bývajúceho v M.M., proti žalovaným **1/ C. M.**, bývajúcemu v S., **2/ L. S.**, bývajúcemu v S., obaja zastúpení JUDr. Štefanom Kamenickým, advokátom v Spišskej Novej Vsi, Hviezdoslavova č. 7, **o náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp. zn. 8 C 108/2000, v konaní o dovolaniach žalovaných proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 24. júna 2010 sp. zn. 11 Co 74/2009, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 24. júna 2010 sp. zn. 11 Co 74/2009 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobou doručenou Okresnému súde Spišská Nová Ves 7. marca 2000 sa na základe poslednej úpravy žalobcovia 1/ až 3/ ako podieloví spoluvlastníci rodinného domu súp. č. X., postaveného na parcele č. X. v kat. úz. M., obci M., zap. na LV č. X. (ďalej len „rodinný dom č. X.“) domáhali náhrady škody na rodinnom dome č. X. (znaleckým posudkom vyčíslenej na sumu 14 284,67 Eur, v pomere zodpovedajúcom ich spoluvlastníckym podielom – v ½ žalobkyňi 1/, v ¼ žalobcovi 2/ a v ¼ žalobkyňi 3/), žalobkyňa 1/ a žalobca 4/ ako nájomca v rodinnom dome č. X. náhrady škody na ich hnutelných veciach (znaleckými posudkami vyčíslenej v sume 8 630,42 Eur pre žalobkyňu 1/ a v sume 3 817,30 Eur pre žalobcu 4/) a žalobkyňa 1/ tiež náhrady škody na finančnej hotovosti vo výške 1 991,64 Eur (60 000,-- Sk) a 20 000,-- Kč, proti žalovanému 1/ ako vlastníkovi budovy súp. č. X., postavenej na parcele č. 904/1 a budovy súp. č. X., postavenej na parcele č. X. v kat. úz. M., obci M., zap. na LV č. X. (ďalej len „budovy“) a drevenej sauny,

postavenej vedľa jeho budov, z dôvodu jeho zodpovednosti za požiar vzniknutý 6. februára 2000 v saune, nachádzajúcej sa v tesnej blízkosti rodinného domu č. X., na ktorý sa požiar preniesol.

Okresný súd Spišská Nová Ves v poradí druhým rozsudkom z 29. októbra 2008 č.k. 8 C 108/2000-234 žalobu proti žalovanému 1/ zamietol a žalovanému 2/ (ktorého pribral do konania uznesením zo 17. decembra 2003 č.k. 8 C 108/2000-66), uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 1/ 17 963,79 Eur (541 177,-- Sk) a 20 000,-- Kč, žalobcovi 2/ 3 571,17 Eur (107 585,-- Sk), žalobkyni 3/ 3 571,17 Eur (107 585,-- Sk) a žalobcovi 4/ 3 875,39 Eur (116 750,-- Sk) a trovy konania v sume 11 617,74 Eur (346 996,-- Sk) právnej zástupkyni žalobcov, všetko do 30 dní od právoplatnosti rozsudku. Žalobcom 1/ až 4/ uložil povinnosť zaplatiť žalovanému 1/ trovy konania k rukám jeho právneho zástupcu v sume 3 064,56 Eur (X. 323,-- Sk) do 30 dní od právoplatnosti rozsudku a žalovanému 2/ uložil povinnosť zaplatiť na účet okresného súdu trovy štátu v sume 543,15 Eur (16 363,-- Sk) do 30 dní od právoplatnosti rozsudku. Svoje rozhodnutie odôvodnil výlučnou zodpovednosťou žalovaného 2/ za škodu podľa § 420 Občianskeho zákonníka s poukazom na to, že tento sa svojej zodpovednosti nezbavil. Uviedol, že po doplnení dokazovania nemal znaleckým posudkom preukázanú bezprostrednú príčinu vzniku požiaru. Vychádzal preto z najpravdepodobnejšej príčiny, ktorou bolo podľa záveru znaleckého posudku vznietenie sa horľavého materiálu od sálavého tepla prevádzkovej saunovej piecky, ktorá s najväčšou pravdepodobnosťou musela zostať pod elektrickým napätím (nedošlo k jej mechanickému vypnutiu), alebo došlo k poruche v jej elektrickom rozvodnom, istiacom a ovládacom zariadení, čím zostala v prevádzke. Pri vyčíslení škody na rodinnom dome č. X. a na hnutel'ných veciach vychádzal zo znaleckých posudkov, výpovedí svedkov a predložených listinných dôkazov. Žalobu proti žalovanému 1/ nepovažoval za opodstatnenú z toho dôvodu, že saunu vybudoval žalovaný 2/ v čase, keď bol vlastníkom nehnuteľností a tým, že zodpovednosť sám prevzal v celom rozsahu na seba, čo vyplývalo podľa názoru okresného súdu z jeho podania (č.l. 126), v ktorom uviedol, že žalovaný 1/ je v tejto veci úplne bez viny.

Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalobcov 1/ až 4/ rozsudkom z 24. júna 2010 sp. zn. 11 Co 74/2009 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalovaným 1/ a 2/ uložil spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobkyni 1/ 17 963,70 Eur a 20 000,-- Kč, žalobcovi 2/ 3 571,17 Eur, žalobkyni 3/ 3 571,17 Eur a žalobcovi 4/ 3 875,39 Eur a nahradiť im trovy prvostupňového

a odvolacieho konania v sume 7 663,55 Eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Odvolací súd, majúci za to, že v danej veci ide o prípad vzájomného vyrovnania vzťahu medzi žalovanými (vyporiadanie náhrady škody spôsobenej oboma žalovanými), vzhľadom na žalobcami uplatňovaný nárok na náhradu škody voči obom žalovaným spoločne a nerozdielne a vzhľadom na obsah i petit odvolania, prejednal nárok žalobcov na náhradu škody voči obom žalovaným, teda i voči žalovanému 2/, hoci sám odvolanie proti výroku, ktorým mu bola uložená povinnosť nahradiť žalobcom škodu, nepodal a tento výrok nebol inak ani odvolaním dotknutý. Stotožnil sa so skutkovými závermi súdu prvého stupňa v tom, že vykonaným dokazovaním bolo preukázané spôsobenie škody na majetku žalobcov požiarom, vzniknutým v priestore sauny, ktorej vlastníkom bol v čase požiaru žalovaný 1/. Na rozdiel od súdu prvého stupňa mal však za to, že za škodu zodpovedá aj žalovaný 1/, a to podľa § 420a Občianskeho zákonníka. Prevádzku sauny posúdil ako prevádzkovú činnosť a zodpovednosť za škodu spôsobenú takouto činnosťou ako objektívnu zodpovednosť bez ohľadu na zavinenie a tejto zodpovednosti sa možno zbaviť iba v prípade, ak škoda bola spôsobená neodvratiteľnou udalosťou nemajúcou pôvod v prevádzke alebo vlastným konaním poškodeného. Skutočnosť, že žalovaný 1/ bol v čase vzniku požiaru vlastníkom nehnuteľnosti ako i zariadenia sauny, zakladá podľa jeho názoru aj zodpovednosť žalovaného 1/ ako vlastníka zariadenia, keď nepreukázal zákonný dôvod zbavenia sa svojej zodpovednosti. Odvolací súd neprihliadol na prenesenie zodpovednosti žalovaného 1/ na žalovaného 2/ zmluvou o nájme z dôvodu viazanosti právoplatným súdnym rozhodnutím, ktorým bola určená neplatnosť tejto zmluvy o nájme. Zodpovednosť aj žalovaného 2/ videl vo faktickom zabezpečovaní prevádzky sauny v presvedčení, že je jej nájomcom. Bolo preto jeho zákonnou povinnosťou v rámci všeobecnej povinnosti podľa § 415 Občianskeho zákonníka predchádzať škodám a počínať si tak, aby pri prevádzkovaní sauny nedošlo ku škode na majetku iných osôb. Na základe preukázanej zodpovednosti oboch žalovaných za škodu spôsobenú žalobcom, odvolací súd rozhodol o ich zodpovednosti za škodu a povinnosť plniť im uložil spoločne a nerozdielne.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie obaja žalovaní podľa § 238 ods. 1 O.s.p. z dôvodov podľa § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p. Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky navrhli rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Odňatie možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) videli

v prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu a v jeho nepreskúmateľnosti.

Žalobcovia sa k dovolaniam žalovaných písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods.1 O.s.p.), po zistení, že dovolania podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 a 2 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolania sú dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Dovolací súd je podľa ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. viazaný rozsahom podaného dovolania i uplatnenými dovolacími dôvodmi. Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov podľa § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O.s.p. (vrátane, ak z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vypořádania vzťahu medzi účastníkmi, ako v preskúmvanej veci). Dovolacie dôvody, ktorými bolo dovolanie odôvodnené, dovolací súd pritom neposudzuje podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku. Obligátorne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Zákonné ustanovenie § 237 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

Dovolatelia nenamietali, že by v konaní došlo k procesným vadám v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. a existencia procesnej vady takejto povahy nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Dovolací súd vzhľadom na dôvod dovolania i svoju zákonnú povinnosť osobitne skúmal, či v konaní (ne)došlo k odňatiu možnosti konať pred súdom (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p.) tým, že odvolací súd nečakane založil svoje rozhodnutie na inom právnom ustanovení a nedostatočne odôvodnil svoje rozhodnutie. Dospel pritom k záveru, že konanie je takouto vadou postihnuté.

Pod odňatím možnosti pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Táto vada konania znamená porušenie základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, ktoré právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi, a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné právo, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Podľa § 211 ods. 2 O.s.p., ak tento zákon neustanovuje inak, pre konanie na odvolacom súde platia primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvého stupňa.

Podľa § 157 ods. 2 O.s.p., v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

V preskúmvanej veci odvolací súd na rozdiel od prvostupňového súdu dospel k odlišnému právnemu záveru, preto rozsudok okresného súdu, ktorým tento súd žalobe vyhovel len vo vzťahu k žalovanému 2/ a nevyhovel vo vzťahu k žalovanému 1/, zmenil tak, že povinnosť nahradiť škodu uložil obom žalovaným spoločne a nerozdielne. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa však obmedzil iba na konštatovanie stotožnenia sa so skutkovými závermi súdu prvého stupňa v tom, že vykonaným dokazovaním bolo preukázané spôsobenie škody na majetku žalobcov požiarom vzniknutým v priestore sauny, ktorej vlastníkom bol v čase požiaru žalovaný 1/ a na konštatovanie zodpovednosti žalovaného 1/ podľa § 420a Občianskeho zákonníka z dôvodu, že v čase vzniku požiaru bol vlastníkom nehnuteľností ako i zariadenia sauny a nepreukázal zákonný dôvod zbavenia sa svojej zodpovednosti, s poukazom na viazanosť právoplatným súdnym rozhodnutím, ktorým bola určená neplatnosť zmluvy o nájme. K zodpovednosti žalovaného 2/ uviedol, že z dôvodu jeho faktického zabezpečovania prevádzky sauny v presvedčení, že je jej nájomcom, bolo jeho zákonnou povinnosťou, v rámci všeobecnej povinnosti predchádzať škodám podľa § 415 Občianskeho zákonníka a počínať si tak, aby pri jej prevádzkovaní nedošlo ku škode na majetku iných osôb. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu tak neobsahuje vysvetlenie, na základe čoho dospel odvolací súd k danému právnemu záveru. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia neuviedol ako sa vyjadrili žalovaní, ani sa nevysporiadal so skutkovými zisteniami, najmä, kedy a kde vznikol požiar, na akom majetku a v akej výške bola žalobcom spôsobená škoda požiarom, z akých dôkazov vyvodil skutkové závery o vzniku požiaru, škode a jej výške, o vlastníckych vzťahoch účastníkov konania k nehnuteľnostiam a saune ako i o existencii právoplatného rozhodnutia o neplatnosti zmluvy o nájme, ktorým mal byť viazaný a na základe akého právneho ustanovenia. Z odôvodnenia rozhodnutia ďalej nevyplýva, na základe čoho dospel odvolací súd k záveru, že žalovaný 2/ (keď zmluvu o nájme považoval za neplatnú a žalovaného 1/ ako vlastníka za zodpovedného za škodu spôsobenú inému prevádzkovou činnosťou) mal fakticky zabezpečovať prevádzku sauny žalovaného 1/, pričom porušil svoju prevenčnú povinnosť vyplývajúcu z § 415 Občianskeho zákonníka. Neuviedol, akú zodpovednosť malo toto porušenie založiť, t.j., či vznik všeobecnej zodpovednosti za škodu podľa § 420 Občianskeho zákonníka, alebo porušenie inej povinnosti podľa určitého konkrétneho ustanovenia Občianskeho zákonníka, alebo iného zákona. Rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné i v časti týkajúcej sa solidárnej zodpovednosti

oboch žalovaných. Nevyplýva z neho, z akých skutkových záverov túto zodpovednosť vyvodil. Vo svojom odôvodnení iba uviedol, z akého dôvodu preskúmaval celé rozhodnutie súdu prvého stupňa a že spoločná zodpovednosť žalovaných vyplýva z § 438 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Napokon z odôvodnenia nie je zrejmé, na základe akých skutkových záverov odvolací súd uložil žalovaným zaplatiť časť náhrady škody v českých korunách. Podľa § 155 ods. 2 O.s.p., sa totiž výrok o plnení v peniazoch môže vyjadriť v cudzej mene, ak to neodporuje okolnostiam prípadu a ak a/ predmet konania je vyjadrený v cudzej mene a účastník, ktorý má plniť, je devízovým tuzemcom a má účet v cudzej mene, alebo b/ niektorý z účastníkov je devízovým cudzozemcom. Z odôvodnenia nevyplýva, že žalovaní ako devízoví tuzemci majú účet v cudzej mene, resp. že žalobkyňa 1/ je devízovým cudzozemcom.

Odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, ktorým tento súd mení rozhodnutie súdu nižšieho stupňa musí obsahovať zákonné náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p. (§ 211 O.s.p.), pretože pri zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa odvolacím súdom, tento súd svojim rozhodnutím nahrádza napadnuté prvostupňové rozhodnutie. Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia preto musí vypoariadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania a zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Nestačí len konštatovanie odvolacieho súdu, že sa stotožnil so skutkovými závermi súdu prvého stupňa, ani citovanie právneho ustanovenia bez ďalšieho. Účelom odôvodnenia rozsudku je logicky, vnútorne kompaktné a neprotirečivo vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu musí byť zároveň aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. V prípade, že rozhodnutie nie je dostatočne odôvodnené, nie je z neho zrejmé, z akých skutkových záverov súd vychádzal, ktoré dôkazy mal za preukázané a ktoré nie, z ktorých výpovedí svedkov vychádzal, z ktorých vyvodil skutkové zistenia odlišné od zistení, z ktorých vychádzal súd prvého stupňa, ide o procesne nesprávne rozhodnutie. Rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nemá náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p., je potom nepreskúmateľný a účastníkovi je takýmto rozhodnutím odňatá možnosť konať pred súdom, nakoľko nemá možnosť v dovolacom konaní náležite argumentovať.

Účelom odôvodnenia rozsudku je predovšetkým preukázať jeho správnosť a zároveň musí byť i prostriedkom kontroly správnosti postupu súdu pri vydávaní rozhodnutia, t. j. musí byť preskúmateľné. V prejednávanej veci nie je možné preskúmať správnosť postupu odvolacieho súdu. Jeho rozhodnutie neobsahuje dostatočné vysvetlenie dôvodov, pre ktoré dospel k danému právnemu záveru. Dovolací súd tak nemá možnosť posúdiť opodstatnenosť a dôvodnosť zmeny prvostupňového rozhodnutia odvolacím súdom, a teda ani preskúmať, či zmeňujúci rozsudok spočíva na správnom alebo nesprávnom právnom posúdení veci.

To, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Hoci judikatúra tohto súdu nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia, ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, § 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Rovnako sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril k povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie aj v náleze III. ÚS 119/03-30. Ústavný súd už vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

Dovolací súd zároveň poukazuje na to, že v danej veci tak súd prvého stupňa ako aj odvolací súd, po pripustení vstupu žalovaného 2/ do konania na strane žalovanej, uznesením zo 17. decembra 2003 č.k. 8 C 108/2000-66, rozhodovali o zmenenom návrhu žalobcov bez toho, aby tento zmenený návrh bol žalovaným doručený na vyjadrenie a aby o pripustení zmeny návrhu bolo rozhodnuté.

Podľa § 95 ods. 1 a 2 O.s.p., navrhovateľ môže za konania so súhlasom súdu meniť návrh

na začatie konania. Zmenený návrh treba ostatným účastníkom doručiť do vlastných rúk, pokiaľ neboli prítomní na pojednávaní, na ktorom došlo k zmene. Súd nepripustí zmenu návrhu, ak by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu. Súd nepripustí zmenu návrhu ani v prípade, ak by na konanie o zmenenom návrhu bol vecne príslušný iný súd. V takom prípade pokračuje súd v konaní o pôvodnom návrhu po právoplatnosti uznesenia.

Z obsahu spisu vyplýva, že žalobcovia sa návrhom na začatie konania domáhali náhrady škody (bez jej vyčíslenia) iba proti žalovanému 1/. Návrhom na zmenu petitu z 13. marca 2001 (č.l. 55) však žiadali súd, aby uložil povinnosť žalovaným spoločne a nerozdielne na náhradu celej škody podľa jej vyčíslenia jednotlivým žalobcom. Túto zmenu návrhu (ako všetky zmeny návrhu) bol okresný súd povinný doručiť žalovaným do vlastných rúk, keďže k zmene došlo písomným podaním adresovaným súdu (mimo pojednávania) a zároveň bol povinný rozhodnúť o (ne)pripustení zmeny návrhu pred rozhodnutím vo veci samej. Bez toho, aby okresný súd takto postupoval, vo veci samej rozhodol. Tento nedostatok neodstránil ani odvolací súd v odvolacom konaní.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe uvedeného konštatuje odňatie možnosti žalovaným konať pred súdom tým, že im zmenený návrh nebol doručený na vyjadrenie a nebola im tak daná primeraná možnosť predniesť svoje vyjadrenia k zmenenému návrhu za podmienok, ktoré ich nestavajú do podstatne nevýhodnejšej pozície ako žalobcov. Nedoručením zmeneného návrhu žalobcov im bola odňatá možnosť zoznámiť sa so všetkými vyjadreniami, ktoré boli v danej veci predložené žalobcami s cieľom dosiahnuť určité rozhodnutie súdu (uložiť žalovaným povinnosť zaplatiť náhradu škody spoločne a nerozdielne) a vyjadriť sa k takémuto návrhu.

V prejednávanej veci dovolací súd ďalej konštatuje, že odvolací súd nielenže vec inak právne posúdil, ale posúdil ju podľa ustanovení právneho predpisu, ku ktorým sa účastníci dovedy nevyjadrovali.

Súd prvého stupňa totiž zodpovednosť za škodu posudzoval podľa § 420 Občianskeho zákonníka, upravujúceho zodpovednosť za škodu vzniknutú porušením právnej povinnosti, pričom dospel k záveru, že za škodu podľa tohto ustanovenia zodpovedá iba žalovaný 2/. Naproti tomu, odvolací súd svoj zmeňujúci rozsudok založil na solidárnej zodpovednosti oboch žalovaných. Zodpovednosť žalovaného 1/ za škodu pritom posúdil podľa § 420a Občianskeho zákonníka, upravujúceho zodpovednosť za škodu spôsobenú inému prevádzkovou činnosťou a zodpovednosť žalovaného 2/ podľa § 415 Občianskeho zákonníka (bez uvedenia, akú zodpovednosť malo porušenie preventívnej povinnosti založiť). Na vznik zodpovednosti za škodu podľa § 420 Občianskeho zákonníka sa vyžaduje zavinenie, pričom dôkazné bremeno je na žalobcoch a tejto zodpovednosti sa zbaví ten, kto preukáže, že škodu nezavinil (§ 420 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka). Naproti tomu na vznik zodpovednosti za škodu podľa § 420a Občianskeho zákonníka stačí, že je tu príčinná súvislosť medzi prevádzkovou činnosťou a škodou spôsobenou touto činnosťou. Ide o osobitný druh objektívnej zodpovednosti, pri ktorej sa nevyžaduje protiprávnosť konania. Ide o zodpovednosť za výsledok. Tejto zodpovednosti sa ten, kto ju spôsobil, zbaví, len ak preukáže, že škoda bola spôsobená neodvratiteľnou udalosťou nemajúcou pôvod v prevádzke alebo vlastným konaním poškodeného (§ 420a ods. 3 Občianskeho zákonníka). Ustanovenie § 415 Občianskeho zákonníka zakotvuje („len“) všeobecnú preventívnu povinnosť počínať si tak, aby nedochádzalo ku škodám na zdraví, majetku, na prírode a životnom prostredí. Porušenie tejto zodpovednosti sa stáva dôvodom vzniku všeobecnej zodpovednosti za škodu podľa § 420 Občianskeho zákonníka, pokiaľ sa nedokáže porušenie povinnosti podľa určitého konkrétneho ustanovenia Občianskeho zákonníka, alebo iného zákona (pričom odvolací súd sa v odôvodnení rozhodnutia nevysporiadal s otázkou, či ide o všeobecnú alebo inú konkrétnu zodpovednosť žalovaného 1/).

Podľa § 213 ods. 2 O.s.p., ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Podľa uvedeného ustanovenia musia byť súčasne splnené dve podmienky, a to 1/ musí ísť o ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a 2/ toto

ustanovenie musí byť pre rozhodnutie veci rozhodujúce. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej. Ak sú súčasne splnené obe podmienky, je odvolací súd povinný vyzvať účastníkov, aby sa k nožnej aplikácii tohto ustanovenia vyjadrili. Za danej právnej úpravy je porušenie povinnosti zo strany súdu potrebné kvalifikovať ako odňatie možnosti účastníkom konať pred súdom.

Občiansky súdny poriadok stojí na zásade predvídateľnosti rozhodnutí súdu. Predvídateľné je také rozhodnutie, ktorému predchádza predvídateľný postup pri konaní a rozhodovaní. Zákon ustanovuje, že účastníci by nemali byť zaskočení možným iným právnym posúdením veci súdom bez toho, aby im bolo umožnené tvrdiť skutočnosti významné z hľadiska sudcovho právneho názoru a navrhnúť k ich preukázaniu dôkazy. Sudcov iný právny názor, než je názor účastníkov konania môže súd účastníkom v priebehu konania oznámiť. Účelom oboznámenia účastníkov konania s tzv. predbežným právnym posúdením veci je zameranie dokazovania na sporné skutočnosti tak, aby sa vyslovený predbežný názor sudcu potvrdil alebo vyvrátil. Úmyslom zákonodarcu novelou § 213 ods. 2 O.s.p. od 15. októbra 2008, ako to vyplýva z dôvodovej správy k novele O.s.p., bolo v praxi zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Uvádza sa v nej, že účastník tak bude mať možnosť vyjadriť sa k nožnej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav. Ustanovenie posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastník bude môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu. Odvolací súd je povinný v prípade, že mieni vec posúdiť podľa iného právneho ustanovenia, vyzvať účastníkov, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu tzv. mandukčnej (poučovacej) povinnosti opravného súdu. Podstatou tejto povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom, a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania. Princíp tzv. „predbežného právneho posúdenia veci“ vychádzajúci aj z § 213 ods. 2 O.s.p. súvisí so zameraním sa na dokazovanie sporných skutočností, a to tým spôsobom, aby účastníci konania dostali príležitosť predstaviť vlastné argumenty týkajúce sa právneho posúdenia veci. Tým by sa mohol predbežný právny názor všeobecného súdu potvrdiť alebo vyvrátiť (III. ÚS 446/2010).

V preskúmvanej veci, z pohľadu výsledkov konania na súde prvého stupňa, odvolací súd založil svoje rozhodnutie „nečakane“ a nepredvídateľne na iných („nových“) dôvodoch než súd prvého stupňa. Účastníkom konania tak v danej procesnej situácii odňal možnosť namietat správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní.

V súlade s § 213 ods. 2 O.s.p. mal odvolací súd vyzvať účastníkov, aby sa vyjadrili k možnému použitiu iných ustanovení Občianskeho zákonníka, podľa ktorých mienil posúdiť zodpovednosť za škodu. Zo spisu vyplýva, že odvolací súd takto nepostupoval a účastníkom nevytvoril procesnú možnosť vyjadriť sa k aplikácii ustanovenia Občianskeho zákonníka, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce. Jeho procesný postup v dôsledku toho vykazuje vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Skutočnosť, že v konaní došlo k procesným vadám podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí odvolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnými procesnými vadami, nemôže byť považované za správne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky z dôvodov vyššie uvedených zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.
P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. júna 2012

JUDr. Eva S a k á l o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Mgr. Patrícia Špacírová

